PROGRAM:

Čtvrtek 8. listopadu 2018

9.00–9.45 a 10.45–11.30
Tylovo divadlo – jeviště
DS Heřman Heřmanův Městec
režie: Josef Řezáč, Michal Dziedzinskyj
Josef Řezáč, Michal Dziedzinskyj
Jak si zahrát pohádku
(od 5 let)

13.00–14.30
Rozborový seminář s reflexemi dětských skupin (Jak si zahrát pohádku)
15.00–15.45 a 17.30–18.15
Tylovo divadlo – jeviště
Divadlo Strom Brno
režie: Jan Říha
Karel Jaromír Erben, Jan Říha
Hrnečku, vař
(od 3 let)

19.00–20.30
Rozborový seminář s reflexemi dětských skupin (Hrnečku, vař)

Pátek 9. listopadu 2018

9.00–10.00 a 11.00–12.00
Tylovo divadlo
DS Vojan Desná – Mladá haluz
režie: Vlaďka Koďousková
Z. Svěrák, O. Lipský, J. Melíšek, Vl. Koďousková
Ať žijí duchové!
(od 5 let)

13.30–15.00,
Rozborový seminář s reflexemi dětských skupin (Ať žijí duchové!)

18.00–19.15, Tylovo divadlo
Inspirativní představení
Nové divadlo Nitra (SR)
režie: Šimon Spišák
Anne Franková, Šimon Spišák
Anna Franková
(od 12 let)

21.00–22.30
Diskuse s reflexemi dětských skupin (Anna Franková)

Sobota 10. listopadu 2018

10.00–11.15
Tylovo divadlo – jeviště
Inspirativní představení
Divadlo D21 Praha
režie: Jakub Šmíd
Božena Němcová, Luděk Horký
Bajaja
(od 4 let)

13.00–14.30
Diskuse s reflexemi dětských skupin (Bajaja)

14.30–15.00 a 16.00–16.30
Sál Kulturního centra
Fathers & Daughters Praha
režie: L. Rumlena, J. Tlapák, A. Roubínková
Lukáš Rumlena
Sněhurka a sedm trempaslíků
(od 3 let)

18.00–19.15
Tylovo divadlo
Inspirativní představení
Divadlo J. K. Tyla v Plzni
režie: Lucie Ferenzová
Timothée de Fombelle
Tobiáš Lolness
(od 6 let)

21.00–22.30
Rozborový seminář s reflexemi dětských skupin (Sněhurka a sedm trempaslíků)

22.30–23.30
Diskuse s reflexemi dětských skupin (Tobiáš Lolness)

Neděle 11. listopadu 2018

10.00–11.20, Tylovo divadlo
1. neratovická divadelní společnost
režie: Miroslav Král
Božena Němcová, Václav Tomšovský, Miroslav Král
Tři kmotřinky
(od 6 let)

12.45–14.00
Rozborový seminář s reflexemi dětských skupin (Tři kmotřinky)

14.00
Slavnostní zakončení Popelky Rakovník, vyhlášení výsledů a předání ocenění

Divadelní strachy

Strach předpremiérový

Znáte to. Je týden před premiérou a nikdo nic neumí. Hlavní herec plave v textu, nejsou dodělané aranže a scéna nejen, že ještě neuschla, ale vlastně ani není zcela dodělaná. Režisér topí obavy v rumu a inspice právě ztratila plánek s pořadím přestaveb.
Do premiéry zbývá sedm dní a všichni vědí, že by nestačil ani měsíc. Co měsíc, rok by byl málo! Všech se zmocnil předpremiérový strach, který našeptává do šedých mozkových buněk: "To nemůže dopadnout dobře. To bude průser a všichni to uvidí. A navíc to bude na domácím jevišti a přijde celá rodina, všichni známí a dokonce i nadřízený z práce, který je známý svým kritickým pohledem nejen na divadelní nedostatky."
Strach otevírá hlubokou černou hubu a skrz ocelové zuby vypouští červený kouř, který rozklepává kolena, dlaně a hlasivky: "Nestojíš za nic, proč to nehrála Božena, vždyť ta nápověda bylo to správné místo pro tebe. Nestačilo ti šít kostýmy? Ale ani ty přece ještě nejsou došité!" Polovina souboru dostala chřipku a většina z nemocných vypouští místo slov z dutiny ústní suchou páru. Hledáte hadí kořen, vaříte medvědí mlíko, cucáte panthenol.
Režisér vykřikuje podnapilým hlasem, že s takovým materiálem se nedá postavit žádné, ani podprůměrné představení, a hroutí se na scénář, oba osvětleni málo výkonnou lampičkou.
Strach předpremiérový je na vrcholu své kariéry! Obrovský a nepřekonatelný. Všudypřítomný a stáleexistující.
A pak přijde premiéra. Jeviště zázračně uzdraví nemocné, hadí kořen zabere. Scéna je hotova na poslední chvíli a herci mají legraci z toho, jak jsou modří od čerstvě nabarvených kulis. Herec v hlavní roli zjistil, že umí text na devadesát procent, což bohatě stačí. Aranže do sebe zapadají jakoby náhodou a Božena se na rozdíl od bouřícího publika nudí v nápovědní budce.
Strach je mrtev, poražený a zapomenutý.
Aby vstal z popela před další premiérou. Obrovský a smrtící.

Honza Švácha

MINISTERSTVO KULTURY · dčad · Rakovník · nipos

REDAKCE ZPRAVODAJE
Texty Honza Švácha, Jirka Štraub, šéfredaktor Petra Slížková. Foto Ivo Mičkal.
Ilustrace David Daenemark. Korektury Lída Strejcová. Sazba Pavla Zimmermannová.

TOTO 2. ČÍSLO VYŠLO 8. LISTOPADU 2018

RELAX RADIO · Region 100.4 · Český rozhlas · norway grants · KC

KUKÁTKO 2

XXXVII. národní přehlídka amatérského divadla pro děti Rakovník 2018

„Otcové museli dělat nepopulární věci,"

■ říká pro Kukátko režisér divadelní hry Hanako Petr Haken z turnovského Divadelního studia A. Marka.

■ Jak vlastně vznikla vaše hra? V programu jsem si všiml, že jako jeden z autorů je uveden František Zborník.
František Zborník napsal v roce 2000 knížku O dívce Hanako a nejkrásnějším draku. A my jsme tento text zdramatizovali.

■ Jedná se tedy o autorské divadlo. Když se vrátím k vaší hře, velmi silným motivem pro mě byl konflikt mezi skupinou lidí a schopným jednotlivcem. Inspirujete se v současnosti?
Jsme pochopitelně inspirováni dějinami i současností. V našem představení je to také o tom, že naši otcové, i když jsme na ně často nadávali, mnohdy museli dělat nepopulární věci. A dělali je pouze proto, aby přežila jejich rodina, abychom přežili my.

■ Dalším silným motivem je téma člověk a příroda... Pochází z knížky pana Zborníka?
Částečně ano, ale my jsme jej poněkud posílili. Pan Zborník to ve své próze má tak, jak se to v próze dělá. My jsme přidali repetice, které ukazují na vracející se problematiku. Je tak vidět, že lidé tenkrát žili v souladu s přírodou, zajímavěji, ale také nebezpečněji.

■ A do třetice k aktuálním tématům představení. O tématu pomoci slabším jste hráli také.
Toto téma je aktuální stále.

■ Použili jste poměrně složitý styl vyprávění příběhu v náročné scénografii. Nebojíte se, že je toho na dětského diváka odchovaného televizní obrazovkou příliš?
Mám pocit, že jsme si to vybrali právě z tohoto důvodu. To, co kolem nás všude je, prvoplánové pohádky, které vidíme okolo sebe, ať už v televizi nebo na jevišti, se nám nelíbí. Chtěli jsme jít touto cestou, aby byly děti donuceny víc zapojit vnímání, aby nevnímaly pouze sluchem a očima, aby zapojily i svoji duši. Aby si představení prožily. Stejně tak, jako to prožívají naši herci.

■ I z tohoto důvodu je celé představení hráno v šeru nebo tmě?
Tajemno příběhu díky tomu více vystupuje. Tma je však v představení i z technických důvodů. Mohlo by jí být méně, ale pak by se mazaly všechny ty plány, které na jevišti jsou.

■ Zajímavá je i hudební stránka hry...
Postaral se o ni hudební skladatel Martin Hybler. Píše vážnou muziku například i pro Českou filharmonii. Pro nás napsal pro holky určité improvizační oblouky. Ony pak v těchto intencích hrají. Každé představení tak vlastně vzniká. Není přesně dané, co budou hrát. Hrají podle nálady, podle potřeby upravují délku hraní. Je to pochopitelně napsané tak, aby nevznikaly úplné kakofonie. Místy sice vznikají schválně, ale divák pozná, kdy to je.

■ Podobná produkce vyžaduje disponovaný soubor... Vybírali jste herce podle toho, jestli hrají na hudební nástroj?
Přesně podle toho. Jedna z těch dvou holek je moje dcera a ta je již od malička vychovávaná k hudbě. Hraje na klarinet a na saxofon. K ní jsem pak vybíral zajímavou holku, která zároveň na něco umí hrát. Zpočátku jsem nemyslel na housle.

■ Hanako je jediná hra na vašem repertoáru, kterou hrajete pro děti?
V současné době ano. Z jednoho představení nám děti vyrostly. Šlo o hru Romeo a Julie, hranou ve dvou lidech a s loutkami. Hrálo se to okolo šesti let. Pak jsme měli ještě polskou záležitost, Krále Matýska Prvního. To je taková typická polská Božena Němcová. Pak nám z představení odešla jedna herečka, že už divadlo nechce dělat, a představení skončilo. Pro mládež máme tedy v současné době jenom Hanako. Pro činohru máme samozřejmě ještě víc věcí.

■ Hrajete ještě Tři sestry?
Jasně. Tři sestry hrají chlapi. To je známá záležitost. Máme asi sedmdesát repríz. A nedávno jsme začali zkoušet novou hru. Bude to podle běloruského románu Uladzimira Karatkéviče. Zvláštní mysteriózní detektivka.

Honza Švácha

Hanako *Divadelní studio A. Marka Turnov*

■ František Zborník byl (už o něm, bohužel, musíme mluvit v minulém čase) jednou z nejvýraznějších osobností českého amatérského divadla minulých desetiletí. Mimo divadlo se věnoval i literární činnosti a je autorem několika knih pro děti, např. Naháči a načesáči a také O dívce Hanako a nejkrásnějším draku.

A právě tato něžná a poetická pohádka o rybáři Onedovi, jeho dceři Hanako, moudrém starci Kurimovi a lidech z chudé japonské vesnice se stala základní textovou předlohou inscenace Divadelního studia A. Marka Turnov s názvem Hanako. Dramatizátor a režisér v jedné osobě Petr Haken se rozhodl vyprávět křehký a mnohdy lyrický příběh o lásce a zášti, o kráse a neúprosnosti oceánu, o strachu a odvaze především přes jevištní obrazy. K tomuto účelu mu posloužilo zdařilé celkové scénografické řešení, využívající stínohru, masky či loutky. Narativní způsob scénování podpořila rovněž živá hudební složka a světelné řešení podporující tíživou atmosféru celého příběhu. Problémem ovšem je, že všechny tyto formální prostředky poněkud zastiňují sdělení, ba i samotný příběh. Mnohdy není zřejmé, co ten který znak, symbol či scénický obraz znamenají, a jak se vztahují k obsahu pohádky. Zůstávají tak sice efektním, ale osamoceným objektem, který místo aby příběh podpořil, tak jej spíše zamlžuje. Není pak divu, že často není jasné, jak příběh pokračuje a jak je ten či onen obraz pro příběh důležitý. Příznačný je z tohoto pohledu závěr inscenace, který může mít mnoho významů, ale jsem přesvědčen, že o to tvůrcům nešlo (nebo to alespoň z režijního uchopení látky rozhodně nevyplývá). V takto zvoleném inscenačním systému je také velmi důležitá důkladnost a důslednost provedení jednotlivých akcí. Obávám se, že při přehlídkovém představení toto nebylo bez menších či větších chyb, neboť např. konec cesty tří dětí – loutek na voru mohl vypadat jako jejich uklouznutí na sněhu a pád dolů apod. Podle mého názoru by turnovským divadelníkům prospělo prověřit, zda použité formální prostředky vždy nesou jasný, konkrétní a srozumitelný význam, důležitý pro celkové vyznění příběhu a zda by nestálo za úvahu, zvolit takové jevištní znaky a symboly, které by jednoznačně oddělily jednotlivé dějové roviny inscenace. Jsem přesvědčený, že by si to kvalitní a neotřelá literární předloha, kterých je na poli divadla pro děti jako šafránu, beze sporu zasloužila. A podnětů se dostalo tvůrcům na diskusním semináři více než dost.

Milan Schejbal

Strach má velké oči *DSO Heyduk Předhradí*

■ Předhradský Spolek divadelních ochotníků Heyduk otevřel třicátý sedmý ročník rakovnické Popelky divadelní adaptací původní televizní pohádky STRACH MÁ VELKÉ OČI z roku 1980.

Pohádka, kterou podle scénáře Jaroslava Pacovského natočil režisér Pavel Kraus, svého času byla a do určité míry stále je velice populární. Domnívám se, že z následujících důvodů. Především byla jiná než obvyklé televizní pohádky šedesátých a sedmdesátých let dvacátého století. Byla sice pohádkou iluzivní, nicméně neusilovala o historizující realistické pojetí v režii, ve scénografii ani v hereckých výkonech. Pokusila se vytvořit vlastní, originální estetický vesmír jako výchozí prostor pro následnou hru s pohádkovými motivy v mantinelech vymezených žánrem situační komedie. Mnohem důležitější než celkové vyznění pohádkového příběhu byla nápaditá výstavba dramatických situací a originální způsob, jakým se v dané situaci zachovají jednotlivé postavy. Dílčí dramatické motivy byly během jednoduchého děje neustále repetovány a gradovány. Prvky komedie situační byly zručně kombinovány s postupy komedie konverzační, s výstavbou gagu v rovině slovního jednání, se slovními hříčkami. Skutečně nešlo o pohádku v tradičním slova smyslu.

Rok 1980 byl jedním ze zlomových let televizní tvorby pro děti v tehdejším Československu. Nastartoval desetiletí nebývalého nárůstu produkce a nových trendů. Premiéru měly například inovativní pohádky Princové jsou na draka a Strach má velké oči nebo kultovní seriál Arabela. Bylo zahájeno vysílání Studia Kamarád. Dalo by se pokračovat. Osmdesátá léta pak znamenala nejen v českém, ale v celosvětovém (zejména evropském) kontextu boom televizní tvorby pro děti. Dítě bylo středem zájmu tvůrců. A s počátky téhle éry v českém prostředí je spojena právě i pohádka Strach má velké oči. Objevila se prostě ve správnou dobu na správném místě.

V neposlední řadě se o její popularitu postaralo hvězdné a kvalitní (což nemusí být vždy totéž) herecké obsazení: Iva Janžurová, Rudolf Hrušínský, Jana Boušková, Ondřej Havelka, Jiří Štěpnička, Pavel Zedníček, Lubomír Lipský a Josef Langmiler. Režisér Pavel Kraus docílil u všech jmenovaných jednotné míry stylizace, aniž by tím ubral prostor pro svobodnou hereckou tvorbu. Ne každá komediální pohádka české televize je takovým hereckým koncertem. Díky herecké bravuře zanikají i četné nedostatky scénáře, jako je nedůsledné vedení motivů kouzel a očarování postav, vágní výstavba motivu Lesančina zmizení a vyhlášení odměny za její záchranu nebo chabá motivace konkrétních vztahů mezi postavami. S celkovým úspěchem pohádky se svezl i úspěch scenáristy, který tak tu samou látku hned v roce 1981 prodal pod názvem „Ač je to k nevíře, strašidla jsou z talíře“ také československému rozhlasu (poslední reprízu měla rozhlasová hra letos v dubnu na rádiu Junior)…

Ochotníci ze spolku Heyduk se pod vedením režisérky Ludmily Chalupníkové rozhodli pojmout svou divadelní adaptaci jako věrnou kopii televizní předlohy a plně se k tomuto bezmála plagiátorskému postupu hlásí. Vzdávají tím své oblíbené pohádce hold. Kopírují původní herecké výkony, inspirují se původními kostýmy, používají stejnou scénickou hudbu…

Jenže když dva dělají totéž, není to vždycky totéž…

V první řadě se to týká Pacovského a jeho scénáře. Princip popletených pohádek, pohádek obrácených na ruby, prostě pohádek vyprávěných jinak než tradičně nebyl v roce 1980 sám o sobě žádnou novinkou. Devatero pohádek Karla Čapka vyšlo knižně poprvé již v roce 1932 a Nezbedné pohádky Josefa Lady roku 1946. Nicméně televizních adaptací se Lada dočkal až od roku 1976 dál a Čapek dokonce ještě o něco později. V televizním světě Pacovský inovativní byl. Jenomže dramatická tvorba má méně svobodná pravidla nežli próza a je potřeba uhlídat, aby na ruby byly obráceny toliko příznačné pohádkové motivy, nikoli zákonitosti dramatického

vyprávění. To se Pacovskému podařilo dodržet jen z části.

V řadě druhé se to týká herců a režisérky Spolku divadelních ochotníků Heyduk. Představení na Popelce bylo jednoznačným důkazem toho, že je lepší cestou se pokusit o originální, původní hereckou tvorbu postav na základě scénáře a režijního vedení nežli otrocky napodobovat Janžurovou, Havelku a další slavné profesionální vzory.

Luděk Horký

Strach má velké oči byla moje vysněná pohádka

■ Po tom, co se SDO Heyduk v Předhradí dal znovu dohromady, zinscenoval už několik pohádek. S tou nejnovější, Strach má velké oči, zavítal také na Popelku. Jak mimo jiné prozradila režisérka Ludmila Chalupníková Kukátku, rakovnické jeviště je zatím největší, na jakém soubor kdy hrál.

■ SDO Heyduk jste v roce 2005 obnovili. Jak předtím zanikl?

Nebyli herci. Člověk, který soubor táhl, režisér a scénárista, zemřel. Soubor nefungoval asi padesát let.

■ Kdo přišel s iniciativou, aby se soubor dal opět dohromady?

Na začátku nás bylo asi pět, včetně mě. Na vesnici se nic nedělo. Lidé seděli u televize a potkávali se v krámě. Chtěli jsme, aby je něco donutilo se zvednout, a aby přišli hlavně s dětmi. Vsadili jsme na pohádky a povedlo se to. Dokázali jsme to. U nás v Předhradí jsme měli v hledišti sto lidí.

■ Co všechno se vám od obnovení podařilo dát dohromady?

Začínali jsme s pásmem písniček Karla Hašlera, pak jsme měli pohádku o princezně Máně, která vysvobodila Honzu z pekla. Zpracovali jsme i Legendu o Radyni, tamější pověst. Připravili jsme ji k výročnímu Srazu rodáků. Dělali jsme Čáry baby Cotkytle, a pak přišla naše čtvrtá inscenace, Strach má velké oči. První pohádku jsme nakonec hráli v jednadvaceti hercích, protože jsme potřebovali čerty a sudičky. Oslovila jsem lidi, o nichž jsem si myslela, že by se na jednotlivé role hodili typově, že by je divadlo mohlo bavit, a také některé staré herce. Nejstaršímu bylo osmdesát let. Tehdy jsme všechny pohádkou nadchli. I tím, že inscenace bude pro děti, a že si členové budou hrát na čerty. Nakonec se to podařilo. Legendu o Radyni jsme hráli v sedmnácti lidech a Strach má velké oči čítá osm herců. Pomaličku nás ubývá. Je to také tím, že se lidé různě stěhují, staví baráky a ženní se. Staří odpadávají hlavně ze zdravotních důvodů.

■ Jaký máte v současnosti ve Předhradí úspěch?

Za třináct let jsme si na vesnici vybudovali takovou prestiž, že když tam hrajeme, lidé na nás přijdou. Jsou za to rádi.

■ Chtěli byste zůstat jen u pohádek, nebo byste rádi vyzkoušeli i jiné žánry?

Pohádky se nám zatím osvědčily nejvíce, protože přitáhnou děti, se kterými přijdou rodiče a prarodiče. Chceme u tohoto žánru zůstat, jde nám nejlépe. Na Popelce se nám hrálo dobře. Divadlo má krásnou akustiku, prostorné jeviště a komfort opony, který neznáme, protože jsme kočovníci. Hrajeme venku, v lese a v malických sálech. Tylovo divadlo je pro nás velké. Herci si prostor užívali.

■ Jestli je pro vás Tylovo divadlo velké, neznervózňovalo vás?

Určitě, a je to dobře. Troška trémy nikdy neuškodí. Herci říkají, že největší stres mají do prvního výstupu, než se otevře opona. Pak to z nich spadne a naskakuje jim text. V průběhu představení jsem si nevšimla, že by dělali nějaké výraznější chyby, že by byli nervózní, nebo že by někde spadlo něco, co nemělo. Hraní probíhalo hladce.

■ Máte ambice podívat se na více jevišť o rozloze rakovnického?

Jistě, ambice by byly. Uvidíme, jak se k tomu postaví kolegové ze souboru. Také záleží na tom, jak dopadneme na Popelce. Nic striktně neplánujeme. Uvidíme, co přinese čas.

■ Máte nějakou vysněnou pohádku, kterou byste chtěla se souborem zpracovat?

Vysněná pohádka byla Strach má velké oči. Chystala jsem se na ni dlouho a od začátku jsem jí věřila. Opravdu se povedla. Představení v Rakovníku se hercům velmi povedlo. Všechny jsem je chválila. Do budoucna bych ráda zinscenovala další pohádku. Už mám něco v hlavě, ale o tom teď nechci mluvit.

■ Vaše nejnovější inscenace se jmenuje Strach má velké oči. Čeho se vy osobně nejvíce bojíte?

Nebojím se. Jsem Nebojsa, protože, jak se říká: Čeho se bojíte, to si přitáhnete.

Jirka Štraub